

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN

Kwaliteitsonderzoek Voortgezet Onderwijs bij

**Scholengemeenschap Bonaire - Unit Liseo Boneriano
MAVO, HAVO en VWO**

Plaats : Kralendijk, Bonaire
BRIN-nummer : 30GR
Datum schoolbezoek : 14 november 2017
Rapport vastgesteld te Tilburg op 23 januari 2018

Inhoud

1	Inleiding 5
2	Bevindingen 7
3	Conclusies en afspraken 12

1 Inleiding

De Inspectie van het Onderwijs heeft op 14 november 2017 een onderzoek uitgevoerd op Scholengemeenschap Bonaire - Unit Liseo Boneriano MAVO, HAVO en VWO, naar aspecten van de kwaliteit van het onderwijs en de naleving van wet- en regelgeving.

De conclusies van dit onderzoek kunnen worden beschouwd als een integrale beoordeling op basis waarvan de scholen en hun besturen kunnen werken aan het consolideren en borgen van bestaande kwaliteit, alsmede gerichte maatregelen kunnen treffen om geconstateerde tekortkomingen op te heffen. De inspectie beoordeelt over de periode van 2012-2017 jaarlijks op alle scholen aspecten van de kwaliteit van het onderwijs en volgt nauwgezet de verbeteractiviteiten.

Context

In de themarapportages van 2014 en 2016 'Onderwijsverbetering in Caribisch Nederland' heeft de inspectie de context en de omstandigheden waaronder de eilanden van Caribisch Nederland het onderwijs vormgeven, uitgebreid beschreven.

Toezichthistorie

Vanaf 2011 heeft de Inspectie van het Onderwijs jaarlijks verschillende toezichtactiviteiten uitgevoerd op de school. Na het kennismakingsgesprek in mei 2011 heeft de inspectie kwaliteitsonderzoeken uitgevoerd en voortgangsgesprekken gehouden. Verder heeft de inspectie een nader onderzoek uitgevoerd naar de examenresultaten van de afdelingen in 2014 en ook heeft in dat jaar een onderzoek naar bestuurlijk handelen plaatsgevonden.

Op 15 mei 2017 heeft de Inspectie van het Onderwijs een gesprek gevoerd met de unitdirecteur (UD) en de locatiedirecteur van het mavo van het Liseo Boneriano. Tijdens dit gesprek is de voortgang besproken van het traject dat ingezet is om de kwaliteit van het onderwijs op Scholengemeenschap Bonaire, unit mavo-havo-vwo, te verbeteren.

In het huidige kwaliteitsonderzoek is de kwaliteit van het onderwijs opnieuw beoordeeld. Ze is vergeleken met de kwaliteit die in 2016 werd vastgesteld. Op deze wijze wordt in beeld gebracht in hoeverre de verbeteractiviteiten tot zichtbare resultaten leiden.

Toezichtkader

De inspectie heeft zich bij haar onderzoek gebaseerd op het document *De Basiskwaliteit van het Primair en Voortgezet Onderwijs in Caribisch Nederland* (Inspectie van het Onderwijs, Utrecht, maart 2011). Dit document sluit aan op het Toezichtkader po/vo 2011. Beide documenten zijn te vinden op www.onderwijsinspectie.nl.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staan de bevindingen uit het onderzoek naar de onderwijskwaliteit en de wettelijke vereisten. Hoofdstuk 3 geeft de conclusies en afspraken met de school weer.

Onderzoeksopzet

Tijdens het onderzoek beoordeelde de inspectie de kwaliteit van de volgende kwaliteitsdomeinen: Leerstofaanbod, Onderwijstijd, Schoolklimaat, Pedagogisch-didactisch handelen, Zorg en begeleiding, Leerprestaties en Kwaliteitszorg en Voorwaarden voor kwaliteitszorg¹

Het onderzoek bestond uit de volgende activiteiten:

- Onderzoek en analyse van documenten en gegevens over de school die bij de inspectie aanwezig zijn.
- Analyse van de, door leerlingen ingevulde, (internet) vragenlijst.
- Analyse van documenten die de school voorafgaand aan het schoolbezoek heeft toegestuurd, te weten: Tussentijdse evaluatie verbeterplannen SG Bonaire, Taalbeleidskaders Bonaire, een analyse van de onderwijstijd, een concept toetsbeleid en een overzicht lesobservaties eerste schoolweken.
- Schoolbezoek, waarbij verschillende lessituaties in de praktijk zijn geobserveerd.
- Gesprekken met de directie en de zorgcoördinator over de kwaliteit van verschillende aspecten waaronder kwaliteitszorg en leerlingenzorg.
- Een gesprek met leraren.
- Een gesprek met leerlingen.
- Een gesprek met de teamleiders en unitdirecteur.
- Een eindgesprek met de unitdirecteur en algemeen directeur na afloop van het schoolbezoek.
- Een afzonderlijk gesprek met een vertegenwoordiging van het bevoegd gezag.

¹ Kwaliteitsdomeinen zoals beschreven in 'De Basiskwaliteit van het Primair en Voortgezet Onderwijs in Caribisch Nederland', Inspectie van het Onderwijs, Utrecht, maart 2011

2 Bevindingen

In dit hoofdstuk beschrijft de inspectie tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. Per kwaliteitsdomein, met uitzondering van het domein Leerprestaties, wordt beschreven hoe de kwaliteit zich verhoudt tot de Nederlandse inspectienormen. Deze bevindingen worden vooralsnog niet weergegeven in de vorm van een score maar in een beschrijving van de aangetroffen kwaliteit.

Voor de leerprestaties geldt een andere benadering. De ontwikkeling van de opbrengsten wordt beschreven en vergeleken met eerdere leerresultaten van de school. Een definitieve inspectienormering voor de leerprestaties in Caribisch Nederland wordt nog ontwikkeld.

Algemeen beeld

Het onderwijs op de unit Liseo Boneriano voldoet aan de basiskwaliteit. Er is zichtbaar sprake van een verbeterd werk- en leerklimaat sinds het vorige onderzoek in 2016. De effectieve aansturing van de teamleiders en unitdirecteur heeft ervoor gezorgd dat de diverse veranderingen gedragen worden door het gehele team. Leraren en leerlingen bevestigen het beeld dat er meer rust, duidelijkheid en structuur is, zowel binnen als buiten de lessen. Er is een veilig klimaat gecreëerd waarin men van elkaar wil leren en hier is lang geen sprake van geweest.

In de meeste lessen is er sprake van een duidelijke structuur, dat wil zeggen dat de lessen een kop en een staart hebben gekregen. Een aandachtspunt is nog wel het lage tempo van de onderwijsactiviteiten in een groot aantal lessen.

De kwaliteitszorg heeft door het aantreden van een nieuwe unitdirecteur een positieve impuls gekregen en is sterk verbeterd. Door het grote aantal lesbezoeken dat recent is afgelegd heeft de directie een goed beeld van de kwaliteit van het onderwijs en is men daardoor nu in staat gericht te sturen op verdere professionalisering van het team. Hoewel de kwaliteit van het onderwijs op de gehele unit voldoet aan de eisen van basiskwaliteit hebben we grote verschillen geconstateerd in leskwaliteit. Wij vragen nadere aandacht voor de onrust die in sommige lessen heerst. Hieronder volgt een toelichting per kwaliteitsdomein.

Toelichting

Opbrengsten

Leerresultaten vwo	2015	2016	2017
% geslaagden	70	67	68
Gemiddelde SE	6,26	6,49	6,76
Gemiddelde CE	5,58	5,96	6,19
Vershil SE-CE	0,59	0,38	0,27

Het gemiddelde cijfer voor het centrale examen stijgt gestaag op het vwo en is voor het eerst nu op een voldoende niveau. Dat verdient een compliment. Tevens is men er opnieuw in geslaagd om het verschil SE-CE terug te dringen naar een aanvaardbaar niveau. Wat wel opvalt is dat leerlingen beter presteren tijdens de schoolexamens dan het centraal examen. Het slagingspercentage blijft relatief laag.

Leerresultaten havo	2015	2016	2017
% geslaagden	68	64	59
Gemiddelde SE	6,0	5,97	6,50
Gemiddelde CE	5,77	6,03	6,13
Vershil SE-CE	0,26	-0,07	0,08

Wat opvalt is dat het gemiddelde cijfer van het schoolexamen van de havo afdeling hoger is dan dat van het centrale examen. Het gemiddelde cijfer voor het centrale examen is weer iets gestegen en komt het gemiddelde nu boven de zes uit. Dat wijst erop dat de examentrainingen hun vruchten afwerpen. Tevens is men erin geslaagd om het verschil SE-CE terug te dringen naar een aanvaardbaar niveau. Ook op het havo is het slagingspercentage echter relatief laag.

Leerresultaten mavo	2015	2016	2017
% geslaagden	57	73	66
Gemiddelde SE	4,42	6,13	6,36
Gemiddelde CE	5,63	5,93	5,88
Vershil SE-CE	0,57	0,15	0,30

Het gemiddelde cijfer voor het centrale examen is op de mavo het afgelopen schooljaar weer iets gedaald. De leerlingen behalen tijdens de schoolexamens betere resultaten. De school heeft inmiddels een toetsbeleid ontwikkeld om nader te onderzoeken of de kwaliteit van de schoolexamens en de bijbehorende normering wel voldoet.

Percentage leerlingen SGB dat niet succesvol is per leerjaar. Daaronder wordt verstaan: zitten blijven, afstroom naar lagere leerweg of leerjaar, uitstroom zonder diploma, gezakt óf leerlingen waarvan dit niet bekend is. Cijfers betreffen schooljaar 2016-2017. (opgave door-en uitstroom VO 2017)

	Theoretische leerweg	Havo	Vwo
1	41%	30%	6%
2	29%	35%	16%
3	19%	28%	15%
4	34%	34%	32%
5		41%	8%
6			31%

Leerstofaanbod

Het leerstofaanbod voldoet aan de basiskwaliteit. Alhoewel er nog geen sprake is van een eenduidig taalbeleid, hebben wij in het merendeel van de lessen goede voorbeelden gezien van taalverrijking en aandacht voor taalachterstanden. Indien de school erin slaagt om te komen tot een breed gedragen visie op vakgericht taalonderwijs voor alle zaakvakken, zal dit het taalbewustzijn van de leerlingen ten goede komen. De verschillen in aanpak tussen de docenten zijn niet bevorderlijk voor de leerlingen. Juist voor de doelgroep op Bonaire is een meer systematische en effectieve aanpak noodzakelijk. Het gehele team is zich bewust van de noodzaak om op korte termijn tot een schoolbreed taalbeleid te komen voor alle schoolvakken.

Onderwijstijd

Ook de onderwijstijd is sterk verbeterd en het Liseo heeft in het huidige schooljaar vooralsnog de wettelijk verplichte onderwijstijd gerealiseerd. Ook het ziekteverzuim is behoorlijk teruggedrongen. De lessen beginnen en eindigen op tijd en er is weinig tot geen sprake van ordeverstoringen. Er is ook geen sprake meer van lesuitval, alle lessen in de onderbouw worden waargenomen. Voor de havo en vwo bovenbouwleerlingen zijn er KW uren (keuze werk) waar leerlingen in tussenuren of uitval verplicht aan huiswerk en andere opdrachten kunnen werken onder leiding van een bevoegd docent. Een aandachtspunt is nog wel het tempo van de onderwijsactiviteiten in een aantal door ons geobserveerde lessen op de mavo afdeling.

Schoolklimaat

Het schoolklimaat voldeed in 2016 al aan de basiskwaliteit en is nu nog steeds van voldoende niveau. Het schoolklimaat is positief verbeterd. Er is sprake van meer rust in en buiten de lessen met name op het mavo. De duidelijkheid en transparantie van de schoolleiding heeft ook voor meer rust binnen het gehele team gezorgd. Docenten spreken van een prettige sfeer en gezien de onrust van de afgelopen jaren mag dit een prestatie genoemd worden van het gehele team.

Pedagogisch-didactisch handelen

Wij hebben het didactisch handelen als voldoende beoordeeld maar wij hebben wel grote onderlinge verschillen gezien tussen docenten. De meeste lessen hebben een duidelijke structuur en dat is belangrijk voor de doelgroep van het Liseo. De uitleg van docenten is voldoende en leerlingen worden actiever bij de les betrokken.

De veranderingen op de havo en vwo afdeling hebben voor meer rust in en buiten de lessen gezorgd. Door de inzet van studiewijzers weten leerlingen beter wat van hen wordt verwacht en dit heeft voor meer duidelijkheid gezorgd. Daarnaast is de inzet van een digitale leeromgeving met lesmateriaal een verrijking voor zowel leraren als docenten. Dit schooljaar hebben de leerlingen van vier, vijf en zes vwo elke lesdag het vijfde uur een keuze uur. De opzet van dit lesuur is ondersteuning voor een vak dat een leerling moeilijk vindt door middel van vraag gestuurd onderwijs. De eerste ervaringen van zowel docenten als leerlingen stemmen tot tevredenheid. De bovenbouwleerlingen van de havo hebben dit schooljaar keuze werktijd uren op het rooster staan waar leerlingen in stilte en zelfstandig aan de lesstof en huiswerk kunnen werken.

Wij zien echter nog wel mogelijkheden om het leerrendement van een aantal lessen te vergroten. In sommige lessen ging er veel lestijd verloren door ordeverstoringen. Door de onrust was de docent niet altijd in staat om volledige instructies en voldoende uitleg te geven. Het is belangrijk dat de schoolleiding op korte termijn maatregelen neemt om de problemen in deze klassen adequaat op te lossen.

Zorg en begeleiding

De begeleiding en ook de zorg voldoen net als in 2016 aan de basiskwaliteit. De vorderingen van de leerlingen worden nauwkeurig vastgelegd, geanalyseerd en besproken met de docenten.

Een positieve verandering op de havo en vwo afdeling is de rol van de mentor. Met ingang van dit schooljaar ziet de mentor elke lesdag zijn leerlingen en is zo in staat om mogelijke problemen te voorkomen. De mentor helpt de leerlingen met het plannen van hun schoolwerk en heeft sneller zicht op leerlingen waar extra ondersteuning op korte termijn nodig is. De leerlingen zijn zeer tevreden over deze vernieuwing.

Examenleerlingen krijgen zo nodig examenvrees reductietraining en extra ondersteuning voor het vak Nederlands.

De school maakt nog te weinig gebruik van de gegevens van de genormeerde toetsen. De cijfers zijn nu wel in het leerlingvolgsysteem opgenomen maar een duidelijke analyse en vervolgstappen ontbreekt nog. Tenslotte vragen wij nadere aandacht voor het gebruik van groepsplannen. Deze zijn nog te beschrijvend van aard en bevatten niet de informatie die docenten nodig hebben om de zorgleerlingen specifiek in de les te kunnen ondersteunen. Daarnaast geven docenten aan nog weinig te doen met de groepsplannen.

Kwaliteitszorg

De kwaliteitszorg heeft onder leiding van de nieuw aangestelde unitdirecteur een positieve impuls gekregen en die voldoet nu aan de basiskwaliteit. Er is sprake van een effectieve aansturing en duidelijk onderwijskundig leiderschap. De veranderingen om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren worden breed gedragen. De kaders zijn duidelijker, er is een klimaat ontstaan waarin men van elkaar wil leren.

De schoolleiding heeft een beter zicht gekregen op de kwaliteit van het onderwijs door de vele lesbezoeken die men aflegt en de audits die hebben plaatsgevonden. De lessen die worden bezocht, met behulp van de digitale lesobservatie tool, worden nabesproken met de docenten en er heeft ook een plenaire terugkoppeling plaatsgevonden waarin een totaalbeeld van de bezochte lessen is gepresenteerd en besproken is met het gehele team. Het systeem van lesbezoeken is een goede monitoring van de kwaliteit van het onderwijs, maar zou nog verder geprofessionaliseerd kunnen worden. Wij raden aan om naast de observaties op indicatoren ook de opmerkingen die de observanten maken, die niet door het systeem gemeten worden, mee te nemen als kwaliteitskenmerk van de lessen. Positief om te melden is ook dat men een begin heeft gemaakt met collegiale consultatie.

Nu de basis op orde is, kan de directie en team verder werken aan een hoger rendement van de kwaliteit van het onderwijs. Zo is het toetsbeleid nog niet voldoende uitgekristalliseerd. De (fouten) analyse van toetsen zou de docenten meer inzicht kunnen verschaffen in het leerproces van de leerlingen. Deze vervolgstap moet nog worden gemaakt.

Het Liseo is dit schooljaar gestart met combinatieklassen in de onder- en bovenbouw en deze doelgroep vraagt om meer maatwerk in de lessen. Wij hebben nog onvoldoende goede voorbeelden van maatwerk in de lessen gezien.

Tenslotte vragen wij meer aandacht voor een schoolbreed taalbeleid. Wij hebben individuele goede voorbeelden gezien van taalverrijking en aandacht voor taalachterstanden maar juist de leerlingen van het Liseo zijn gebaat bij een eenduidige aanpak van alle docenten in alle vakken. Het is zaak voor de schoolleiding om hier op korte termijn duidelijke afspraken over te maken met het team.

Er is in een jaar veel veranderd op het Liseo. Ook al zijn alle verbetermaatregelen nog niet geborgd, wij hebben vertrouwen dat het vernieuwingsproces zich verder zal blijven ontwikkelen.

3 Conclusies en afspraken

Onderwijskwaliteit

Het onderwijs van het Liseo Boneriano voldoet aan de basiskwaliteit. Dit betekent dat de school niet langer onder intensief toezicht valt.

Naleving

De inspectie concludeert dat er geen tekortkomingen zijn in de naleving van de wettelijke voorschriften die zijn gecontroleerd.

Afspraken

Op grond van de hierboven beschreven de bevindingen en conclusies heeft de inspectie de volgende afspraken met de school gemaakt:

De inspectie bezoekt de scholen of vestigingen met onderwijs van basiskwaliteit in Caribische Nederland één keer per jaar, dan wel voor een kwaliteitsonderzoek, dan wel voor een voortgangsgesprek. Het volgende voortgangsgesprek is voorzien voor het najaar van 2018.